

Bil je zdravnik, filozof, matematik, astronom, kronolog. Izdelal je in ponudil v razpravo svoj odlični predlog, ki je po preoblikovanju postal osnova za gregorijansko koledarsko reformo leta 1582, kar ve zelo malo ljudi.

Aloysius Lilius

(Luigi Lilio; po naše Alojzij Lili, včasih tudi skrajšano Alojzij Lil)

O njegovem zgodnjem življenju zelo malo vemo. Znano je, da je v Neaplju študiral medicino in astronomijo, po študiju pa se je zaposlil kot zdravnik pri neki bogati neapeljski rodbini. Opazili so ga šele leta 1552, ko je začel poučevati medicino na Univerzi v Perugii. Leta 1576 je še živel in deloval kot zdravnik v Rimu. Uglednega profesorja so zelo cenili ne samo njegovi pacienti, ampak tudi medicinsko osebje na rimski univerzi.

Aloysius Lilius (Cirò, Kalabrija, Italija, ok. 1510–1576, Rim)

Okoli leta 1570 je napisal rokopis *Priročnik o novem načrtu prenove koledarja* (*Compendium novae rationis restituendi kalendarium*). V njem je objavil svoj izračun za trajanje tropskega leta, to je 365,2425 srednjih Sončevih dni, in ga poleg drugih novosti predlagal kot približek pri uvedbi novega koledarja. Koledar so si intenzivno prizadevali popraviti in ustrezno urediti že vse od začetka 16. stoletja številni astronomi (med njimi tudi Avstrijec Tannstetter in njegov učenec Andrej Perlah). Vendar pa je bil Lilius glavni pobudnik in ustvarjalec (prvi, pravi in edini avtor) popolne ali vsestranske prenove koledarja. Uresničitve svojih načrtov ni dočakal, ker je prej umrl.

Njegov osnutek predloga so leta 1582 uporabili pri prenovi julijanskega koledarja pod okriljem papeža Gregorja XIII. Prvotni Lilijev rokopis so posredovali (pravzaprav ga je posredoval njegov mlajši brat Antonio, tudi zdravnik in astronom) prenovitveni koledarski komisiji, ki ga je leta 1582 po nekaj Claviusovih predelavah in dopolnitvah sprejela. Dne 14. oktobra 1582 je tako na pobudo papeža Gregorja XIII. v krščanskih deželah začel veljati namesto julijanskega nov koledar kot gregorijanski koledar. Danes ga uporabljajo po vsem svetu. Je tako dober, da boljšega ne potrebujemo. Napaka enega dneva se namreč nabere komaj vsakih 3300 let.

Samo še to! Včasih slišimo za Lilijev datum. Kaj to pomeni? To je število dni, ki so pretekli od sprejetja gregorijanskega koledarja, to je od 14. oktobra 1582 dalje. Ta datum so vpeljali (= so si ga izmislili) računalničarji firme IBM leta 1986. Nima kakšne posebne veljave ali pomena. Je skoraj nekaj odvečnega.

Kranj – Zlato Polje, 26. julij 2018

Majo Prosen